91. Vible, Järfälla sn. Nu vid Jakobsberg.

Pl. 57.

Litteratur: B 157, 1114, L 388. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 291; O. Celsius, SR 2, s. 464; N. R. Brocman, Säby Herregård i Järfälla Sokn (hs från o. 1760 i ATA); UFT h. 3 (1873), s. 48; E. Brate, Anteckningar 1902 (ATA).

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, 2 träsnitt, det ena signerat IH och IL, det andra även ICH (i Peringskiölds Monumenta och B 157, 1114); Brate (ATA).

Enligt *Ransakningarna* funnos »vthi Vibbla Giärde tvenne Runstenar med bookstäfver». Peringskiölds *Monumenta* och B 157 ha för båda endast lokaluppgiften »Vible».[1] O. Celsius, som besökt platsen den 1 aug. 1728, meddelar om U 91, att den befinner sig på »Jakobsbergs ägor, som fordom legat under Vibbla by, hvilken för 50 el. 60 åhr sedan är förlagd till 3 el. 4 torpställen. Stenen är både illa faren, och orden underligen stafvade. Gården hörer Gr. Düker till.» Och om U 92, att det är »en stor sten i det andra gärdet, närmare Vibbla». Båda stenarna flyttades omkr. 1760 genom grevinnan Gyllenborgs försorg »närmare til Herregården». U 91 har senare ansetts vara förkommen; den finnes icke upptagen i Dybecks samlingar. Den låg emellertid på åkern S om vägen till Görväln med inskriften nedåt. År 1888 (eller 1886?) sprängdes stenen sönder för att användas vid ett ladugårdsbygge. Då ristningen upptäcktes, fördes de fem styckena upp till platsen framför arbetarbostäderna, där U 92 då var rest, och lades där med ristningen uppåt. År 1926 flyttades båda stenarna till Jakobsbergs park. U 91 lagades och restes S om manbyggnaden.

Skifferhaltig grå sten. Höjd över nuvarande markytan 1,77 m., bredd 1,05 m. Ristningens höjd 1,64 m., bredd 1 m. Ristningen är delvis svårt skadad och har tydligen varit så redan före sönderspräng ningen.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter B 157, 1114 och Celsius):

funun[r] ok : kit : itf[riþ] - - - u : rnisn : stnia : hlmstain : auk hulmi : isnistu : [im]in : a - frustin : [km]uai n iubn[r]t

Gunvar(?) *ok Kætilfrið[r let]u ræisa stæin. Holmstæinn ok Holmi ræistu [stæ]in a[t] Frøystæin . . .*

»Gunvor och Kättelfrid läto resa stenen. Holmsten och Holme reste stenen efter Frösten . . .»

Till läsningen: Av 1 **f** äro hst och övre bst fullt tydliga; nedre bst når ej upp till slinglinjen. Absolut säkert **f**, ej **k** eller **g**. 2 **u** är en smal runa, men säker. 3 **n** delvis skadad; t. v. om hst finnes emellertid en kort **n**-bst, som förefaller ristad. 4 **u**: övre bst är bevarad; säkert **u**. 5 **n**: nedre delen av hst borta. Av bst finns v. delen, säker, och en liten rest av den högra. Av runan 6 är något mer än halva hst tydlig; på h. sidan möjligen spår av en bågböjd linje, men att runan varit **r** kan numera ej fastställas. Icke stungna äro 10, 66 **i**, 63 **u**. Efter 11 **t** ett tydligt : 13 är tydligt **t**; även v. bst är avgjort huggen. Av runan 15 finnas endast delar av hst och ett stycke av en bst upptill på h. sidan i behåll; runan kan ha varit **l**, **r** eller **u**. 16—17 äro helt borta. 21 har varit **u**; bst är helt bevarad. Därframför har från den korsande slingan funnits plats för tre runor: den första (18) är helt förstörd, av den andra (19) finns en fullständig hst, av den tredje (20) nedre delen av en hst. Sannolikt har här stått ordet **litu**. Det följande t. o. m. 47 **i** är fullt tydligt. Efter 42 **k** finns intet sk. Även 48—54 **isnistu** äro alldeles säkra. Av 52 **s** är mellanstrecket förstört, av 53 **t** h. bst. Av 57 **i** finns övre delen i behåll;

[1] B 1114 har felaktigt överskriften »I Täby».

58 är tydligt **n**; därefter **:**. Mellan 54 **u** och 57 **i** har funnits plats för sk och två runor (*Bautil*: **: im**). 59 **a** och 61—67 **frustin :** är alldeles klart. Framför 70—71 **ua** ha sannolikt funnits två runor, som blivit förstörda (*Bautil*: **km**). Runan 72 kan ha haft bst t. h., då stenytan här är förstörd (redan på träsnittet i *Bautil*). Därefter har sannolikt funnits ytterligare en runa före 73 **n**, som är fullt tydlig och som torde ha varit sista runan inom slingan. På stenens mitt t. v. om nedre korsarmen står 74—79 **iubnrt**. Nedre delen av de båda sista runorna är borta; 78 kan ha varit **r** eller **u**.

Hadorph: 1 **f**, 6 **r**, 13 **l**, 15—17 **riþ**, 55—56 **im** (nedre delen av båda runorna skadad), r. 60 borta, 68—73 **kmuai n**, 78 **r**. — Celsius: 1 **f**, 6 **r**, 13 **t**, 15 skadat (C. antager **l** eller **u**), 16—17 **iþ**. Därefter har C. antecknat: »flisor affallne». 48—73 **isnistu : a̧men : a - frustin : imuai n**×. Över 55—56 **am** har C. antecknat: »affallit»; de äro alltså osäkra. 74—79 **iubnrt**. »Accurate afskrifvit». — Brate: 1 **f**, 6 **r**, 13 **t**, 48—58 **isnistu - - in**, 68—73 **- ṃuai n**, 78 sannolikt **r**.

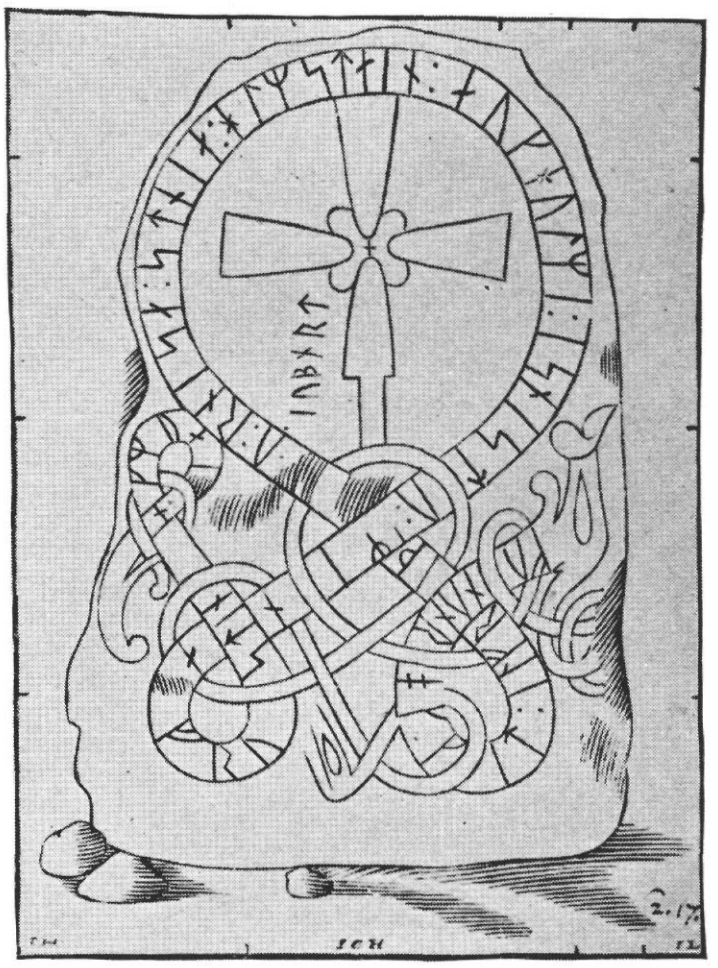

Fig. 73. U 91. Vible, Järfälla sn. Efter B 157.

Inskriften har flera uppenbara fel: skiljetecknet efter 11 **t**; 13 **t** i stället för **l**; 23, 26 och 29 **n** för **a**, 31 **a** för **n**; efter 32 **h** är ett **u** uteglömt. Det är då ytterst frestande antaga, att 48—49 **is** är fel för **r** och att runföljden 48—54 **isnistu** skall återge ordet *ræistu*. Det följande 55—58 **- - in** måste då ha varit **stin**, och 59—60 **a -** skall suppleras **at**. Ett sådant fel som 48—49 **is** för **r** tyder på att ristningen har varit utförd av en icke fullt skriftkunnig man efter en förskrift. Måhända kan man då våga antaga, att det första namnet 1—6 **fununr** skall vara *Gunvar*: 1 **f** är fel för **k** eller **g** och 5 **n** för **a**. (Redan hos Celsius finner jag denna förmodan framställd.) Slutet av inskriften kan jag icke tolka.

Av äldre försök att tolka inskriften må följande anföras. Celsius: »*Fununr* (an *Gunvar*) *ok Kitilfrid litu raisa stain. Holmstain auk Hulmi raistu*». — Brocman: »*Funvar ok Kitilfriþ litu raisa stain. Hulmstain auk Hulmi raistu stain at Frustin ir munti tu burt.* Funvar och Ketelfrid läto rista stenen. Holmsten och Holme riste stenen åt Frosten, som månde dö borta. — Om denna mening just varit Stenhuggarens, vil jag icke försäkra; dock är på detta vis uti hänne ingen orimlighet.» — Liljegren anger, på vanligt sätt, genom runföljdernas anordning, bruket av stor bokstav o. dyl., i viss mån sin uppfattning av inskriftens innehåll: »Fununr ok: Kitilfriþ *litu* : raisa : stain : Hlmstain : auk : Hulmi : i Snistu : *i* m *i* n a fru stin: Akmunta Iubn rt». — *UFT*: »Funun(d)(?) och Ketilfrid, Holmsten och Holme i Snista läto resa sten . . . Frösten, Agmunde. Jubjörn ristade(??).» — Brate: »Framför **hlmstain** torde *at* 'efter' vara utelemnadt. Den öfriga inskriften är oklar, framför allt genom den bristfälliga läsningen af orden mellan **hulmi** och **frustin**. Efter **hulmi** synes den ort vara angifven, där han bott, men något motsvarande ortnamn finnes icke i nejden. Dock svarar första leden i namnet på det närbelägna Säby mot **sni** i **snistu**, om man betraktar, att **n** kan stå för **a** som eljes flerstädes uti inskriften; otänkbart vore kanske icke, att Säby fordom hetat **Sästad*. Efter **frustin** följer väl ett därmed samordnadt namn. Sannolikt har efter **frustin** stått [**au**]**k muatn** *auk Munda* med **a** och **n** ombytta som eljest flerstädes i inskriften; denna tolkning af en sådan läsning synes sannolikare än antagandet af namnet *Ǫgmunda* ack. sg. m., asyndediskt fogadt till **frustin**. Den nu förlorade in-

skriften B 163, L 390 Säby bergshäll [se ovan U 90] slutar **auk munti × at × mah × sina**, uppvisar alltså samma namn *Mundi*, mindre sannolikt *Ogmundi*, hvilket namn i två så närbelägna inskrifter som vid Vible och Säby sannolikt betecknar samma person, helst som namnet icke hör till de vanligaste. Och förekomsten af detta namn i dessa båda inskrifter stöder åter den uttalade förmodan, att **snistu** kunde afse *Säby*.»

92. Vible, Järfälla sn. Nu vid Jakobsberg.

Pl. 58.

Litteratur: B 161, L 387, D 2: 42. Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 290; O. Celsius, SR 2, s. 465; N. R. Brocman, Säby Herregård i Järfälla Sokn (hs från o. 1760 i ATA); UFT h. 3 (1873), s. 48; E. Brate, Anteckningar 1902 (ATA); O. von Friesen i Namn och Bygd 18 (1930), s. 98.

Äldre avbildningar: Leitz och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 161); Brate (ATA).

Äldre uppgifter om de båda runstenarna vid Vible se ovan U 91. Brocman omtalar, att de »för kort tid sedan» blivit flyttade närmare herrgården. Om U 92 säger han: »Den ene, som ännu ligger längst derifrån, är nog ruggig och ojämn, hvadan icke altid är så tydligt, hvilka Gröper som böra passera för Puncter imellan Orden, eller icke . . . Det är til märkandes, at denne Sten förr stått vid en Bro öfver et stort Flodike, som förr kanske varit et Vad . . . Munkarne, som skrefvo så väl på Sten, som Paper, funno sin Nytta i et sådant Folkets Tänkesätt, hvarmedelst de trodde förtjäna Himmelriket icke allenast för sig utan ock för hela sin Slägt, om de jämte det de bygde Broar också läto hugga Runstenar.» — Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rydboholm» och anges i beskrivningen (1871) så: »i hagen strax W. om Jakobsberg». Den har troligen här blivit använd som grindstolpe. Emellertid förefaller det, som om stenen på 1860-talet åter hade blivit flyttad närmare herrgården. Dybeck säger, att den är »åter rest på en jämn och rymlig plats vester om Jakobsbergs boningshus». Det är samma plats som Brate betecknar som »planen framför arbetarbostäderna vid Jakobsberg, väster om herrgården». År 1920 flyttades den till Jakobsbergs park.

Ljusgrå granit, med en ganska ojämn yta. Höjd över nuvarande markytan 1,75 m., bredd 1,20 m. Inskriften är delvis skadad och svårläst.

Inskrift:

knutr · i uik · husum · lit · stain · rita · uk · bro · kira · iftiʀ · faþur uk · moþor · uk · bryþr · sina · uk · sustur

Knutr i Vikhusum let stæin retta ok bro gæra æftiʀ faður ok moður ok brøðr sina ok systur.

»Knut i Viksjö lät uppresa stenen och göra bron efter fader och moder och sina bröder och (sin) syster.»

Till läsningen: Intet sk finnes vid inskriftens början och slut, efter 6 **i** och 45 **r**. Sk efter 9 **k** är säkert. 11 **u** står under runslingan, tydligen först överhoppat och tillagt senare. 15—17 **lit** står på ett skrovligt parti. Mellersta delen av hst i 16 **i** är borta; men varken **e** eller **a** är sannolikt. Bistaven på Leitz' teckning beror på missuppfattning av en naturlig spricka i stenen såsom huggen. 18 **s** består endast av en hst, som ej når ned till slinglinjen. Övre delen är tydlig och djup. Sannolikt ett »svenskt-norskt» **s**. Mellersta delen av 33 **i** är skadad; troligen icke **a** eller **e**. Icke stungna äro 24, 36 **i**, 32 **k**. Tydligt stunget, med ett litet lodrätt streck, är däremot 57 **y**. I 67 **u** är ytan mellan hst och bst skrovlig; runan kan möjligen ha varit stungen.